

به‌سمشت‌تخمه‌آفتاب‌گردان
ودوشات‌اسپرسوی‌نیم‌بندی
که تحویلیم می‌دهد و در
عوضش ۱۶۵ هزار تومان
کارت می‌کشد، کاری ندارم، آسانمی‌دانم
چرا باید قیمت یک بطری آب آشامیدنی
۱٫۵ لیتری برایم ۱۵ هزار تومان و دست‌کم
۵۰ درصد بیشتر از قیمت مصوب مصرف‌کننده
آب بخورد. به گوشه‌وکنار مغازه که نگاه

می‌اندازم و قیمت چند کالای دیگر را می‌پرسم، تازه
متوجه می‌شوم که نظام تعرفه‌گذاری در یکی از معروف‌ترین
مجموعه‌های میان‌راهی مسیر منتهی به مشهد دست‌کمی
از سالن ترانزیت فرودگاه این شهر ندارد؛ آن‌هم در مجموعه‌ای
که برای خدمت‌رسانی به زائران مسیر زیارت امام هشتم (ع)
موجودیت خود را از آستان قدس رضوی وام گرفته است و
واحدهای تجاری آن برای استقرار در این فضا احتمالا
مبلغی کمتر از عرف سایر اماکن تجاری
می‌پردازند. اینجامجمع‌میان‌راهی شماره ۱۱ امام‌رضا(ع)
در چند کیلومتری جنگل گلستان است که مسافران
خراسانی شهرهای شمالی و زائران شمالی مشهدالرضا(ع)
حتمایک‌بارهم‌که‌شده‌گذرشان‌به‌این‌میقات‌افتاده
است؛ مجتمعی که به واسطه موقعیت مکانی خاصش
به‌ویژه در این فصل از سال، روزانه محل توقف صدها خودرو
عبوری و استراحتگاه هزاران مسافر و زائر بوده و طبیعی
است که کاروبار اصناف مستقر در جوار آن نیز به تبع حضور
این جمعیت وابسته با پیش‌فرض رعایت نرخ‌های مصوب
دولتی بر کالاها، سکه باشد. با این حال، طمع سودجویانه
برخی افراد، زمینه‌ساز گران‌فروشی‌هایی می‌شود که در پی
فاصله زیاد مجموعه‌های بین‌راهی از تیررس نظارت‌های
بهنگام، کام‌زائران مسیر زیارت را تلخ می‌کند؛ مهمانانی
که با عنوان «زائران جاده‌ای»، ۸۰ درصد سهم تعداد همه
زائران بارگاه نورانی امام هشتم را شامل می‌شوند و بسیاری
از آن‌ها از تمکن مالی خوبی نیز برخوردار نیستند. ناگفته
نماند مجتمع‌های بین‌راهی امام‌رضا(ع) که از آن‌ها
به‌عنوان میقات‌الرضا(ع) نیز یاد می‌شود، به‌واسطه وجود
خوشه‌های خدماتی، در زمره مناسب‌ترین فضا‌های
تعییه‌شده برای آسایش زائران امام‌رئوف به‌شمار می‌آیند
و بی‌تردید سودجویی شخصی برخی افراد، به منزلت
نارسانی در خدمت‌رسانی این مجموعه‌ها قلمداد نمی‌شود.
اما در این مجال بیان برخی از مشاهدات عینی مان
از فعالیت اصناف فعال در این مجتمع‌ها و همچنین
مصاحبه با تنی چند از مسافران و زائران امام‌رضا(ع)
که در این فضا برای استراحت توقف کرده‌اند، خالی
از لطف نیست. در این سفر به مجتمع‌های بین‌راهی
شماره ۱۱، ۱۶ و ۱۹ آستان قدس رضوی به ترتیب
در ۲۲۰ کیلومتری مشهد (محور آشنانه-گالیکش)،
۵۴۸ کیلومتری مشهد(محور دامغان-شاهرود) و ۶۰ کیلومتری
مشهد (محور چناران-قوچان) سر زده ایم تا در لباس یکی
از زائران امام هشتم (ع) روایتی از خدماتی که به مهمانان
جاده‌ای شهر مشهد ارائه می‌شود، داشته باشیم.

گزارش
روز

تجارت
یوسف زاده

گران‌فروشی در مسیر زیارت

بازدید میدانی شهرآرا از ۳ مجتمع میان‌راهی آستان قدس رضوی
حاکم از گران‌فروشی برخی از مهم‌ترین اقلام مورد نیاز زائران جاده‌ای است

اتراق و مایحتاج گران

مشکل گران‌فروشی شاید برای همه تلخ باشد، اما برای
خانواده‌هایی که برای رسیدن به مقصد خود مجبورند
دست‌کم یک شب را در استراحتگاهی میان‌راهی اتراق
کنند، تلخ‌تر است. خانواده آقای مروتی هم یکی از همین
خانواده‌هاست که برای زیارت بارگاه نورانی حضرت رضا(ع)
از اردبیل راهی مشهد شده‌اند و به سبب خستگی راه
تصمیم گرفته‌اند تا توقفی یک شبه در این مسیر حدود
۱۵۰۰ کیلومتری داشته باشند. قاعدتا با این اتراق خریدهای
خانواده آقای مروتی از همین فروشگاه‌های انگشت‌شماری
انجام می‌شود که در جوار ساختمان اصلی مجتمع جاجوش
کرده‌اند. سر درددل خانم این خانواده که بازمی‌شود،
متوجه می‌شویم که به جز سوپرمارکت، فروشگاه‌های دیگر
مثل اغذیه‌فروشی و غرفه فروش محصولات جانبی سفر هم
ید طولایی در گران‌فروشی به زائران و مسافران دارند. خانم
مروتی می‌گوید که فروشنده، یک فلاسک معمولی را که شاید
۲۰۰ هزار تومان قیمتش باشد، تقریباً ۴۰۰ هزار تومان با آن‌ها
حساب کرده است و آن‌ها هم چاره‌ای به جز خرید نداشته‌اند.
خانم مروتی هم دل‌پری از قیمت محصولات و مایحتاجی
دارد که مسافران بیشتر به آن‌ها نیاز دارند و در چنین مراکزی
این اقلام دولابنه با زائران و مسافران حساب می‌شود؛
احساس می‌کنم چون این مجتمع‌ها از شهرها فاصله دارند،
نظارت چندانی هم روی آن‌ها نیست و فروشنده‌ها هم هرطور
دوست دارند با مردم برخورد می‌کنند و کسی جلودارشان
نیست. از حق نگذریم، این مجموعه فضایی خوب و محلی
مناسب برای استراحت است، اما قیمت‌های گزاف لوازم
ضروری مسافران مثل آب آشامیدنی یا خورد و خوراک مربوط
به کودکان، خانواده‌ها به‌ویژه خانواده‌های دارای چند فرزند
را گرفتار مشکل می‌کند.

آب خنک قیمتش فرق دارد

وقتی از فروشنده یکی از غرفه‌ها که اقلام مورد نیاز ادامه سفر
را از مغازه‌اش خرید کرده‌ام، دلیل تفاوت قیمت آب معدنی
با نرخ معمول را می‌پرسم، پاسخی جالب و البته احتمالا
تکراری مثل خیلی از فروشنده‌هایی دارم که می‌خواهند این
کار خلاف ضابطه‌شان را توجیه‌کنند: «آب خنک قیمتش فرق
دارد...» جوابی سربالا که البته پاسخی هم برای چرایی‌اش
و اینکه براساس چه نرخ‌نامه‌ای این حرف را می‌زنند، ندارند.
مثل این است که یک آب میوه فروش، پول یخی را که در لیوان
آب میوه‌ات می‌اندازد، جداگانه حساب کند!

هم با کیفیت، هم منصفانه

رستوران مجتمع میان‌راهی شماره ۱۶ آستان قدس رضوی
در محور دامغان - شاهرود نظرم را تا حدودی نسبت
به نظارت‌هایی که باید بر این مجموعه شود، تغییر می‌دهد.
رستورانی تمیز با منو بی‌متنوع که انصافاً به نسبت کیفیت
و نوع سرویسی که ارائه می‌دهد، قیمت‌های منصفانه و خوبی
دارد؛ از همه مهم‌تر اینکه کیفیت و قیمت‌گذاری منصفانه
نشان دهنده نظارتی است که حتماً به صورت منظم در حال
انجام است و به نوعی نگاه زائران امام هشتم (ع) از شهرهای
غربی کشور را به مجموعه‌ها و رستوران‌های بین‌راهی تغییر
می‌دهد.

علی صفری که با خانواده چهارنفره‌اش یکی از میزهای
این رستوران را انتخاب کرده است، کیفیت و کمیت غذای
این مجموعه را در کنار توجه به موضوعات بهداشتی زیاد
می‌داند و می‌گوید: معمولاً در سفرهای منتهی به مشهد
طوری برنامه‌ریزی می‌کنیم که وقت ناهار در این مجموعه
خدماتی باشیم، چون هم خیالمان از کیفیت غذا راحت است
و هم می‌دانیم که گران‌فروشی در این واحد در کار نیست.

محصولات بدون تعرفه

اما پر مشتری

نگاهی به بیرون مجموعه و واحدهای صنفی اطراف آن
که می‌اندازیم، دوباره ردپای تخلف دیده می‌شود. انگار
در این‌گونه فضاها، اصنافی که با مشتری زیادتری مواجه‌اند،
بیشتر در معرض گران‌فروشی قرار می‌گیرند. مصاحبه با
تعدادی از مسافران و زائرانی که این محیط را برای استراحت
کوتاه در مسیر خشک و بیابانی سمنان - مشهد انتخاب
کرده‌اند، نشان می‌دهد که در یک موضوع هم نظرند؛ نبود
تعرفه مشخص برای محصولاتی مانند آب جوش و مشتقات
جای و قهوه. هرچند این موضوع صرفاً مختص به این
مجموعه نیست و در مسیرهای مختلف و در مراکز متعدد
میان‌راهی این‌گونه تخلفات به وفور دیده می‌شود و البته
کسی هم پاسخگوی مردم نیست.

هم گران، هم بی کیفیت

سماور یکی از غرفه‌های فروش مجتمع میان‌راهی
شماره ۱۹ آستان قدس رضوی واقع در محور قوچان - چناران
داغ داغ است و زائرانی را که هنوز شصت کیلومتر تا شهر
مشهد فاصله دارند و احتمالاً آب فلاسکشان یا تمام شده
است یا سرد، قلقلک می‌دهد تا دقایقی را هرچند کوتاه برای
استراحت و خرید آب جوش توقف کنند. فروشنده جوان
غرفه پسری با انصاف است و برخلاف برخی فروشگاه‌های
بین‌راهی هر فلاسک آب جوش را فقط ۵ هزار تومان حساب
می‌کند؛ فرقی هم ندارد که فلاسک مسافر چندلیتری باشد.
آب آشامیدنی بزرگ‌راه هم به مشتریان ۱۰ هزار تومان می‌فروشد.
همه چیز خوب است تا جایی که برای خرید دو عدد بستنی،
نگاهم به یخچال صندوقی کنار مغازه‌گره می‌خورد. بیشتر
بستنی‌های ریخته شده در یخچال از برندهای غیرمعروف
و البته با قیمت‌های نه چندان ارزان هستند. بالاو پایین کردن
بستنی‌ها برای پیدا کردن محصول مد نظر من فایده‌ای ندارد
و دو عدد بستنی چوبی را به صورت اتفاقی برمی‌دارم. البته
بعد از حساب‌کتاب و خروج از مغازه و با اولین گاززدن
به بستنی متوجه می‌شوم که آوردن محصولات بی‌کیفیت
و فروش آن با نرخ محصولات خوب و با کیفیت می‌تواند
یکی از شگردهای فروشگاه‌هایی باشد که مانند غرفه‌های
میان‌راهی مشتریان ثابتی برای خود ندارند. طبیعی است
که غرفه‌دار جوان این فروشگاه که از صحبت‌هایش می‌فهمم
شاگرد مغازه است، اطلاع دقیقی درباره حجم دقیق درآمد
روزانه جایی که کار می‌کند نداشته باشد، اما وقتی سر صحبت
را باز می‌کنم و کمی باهم رفیق می‌شویم، از فروش زیاد مغازه
و اجاره نه چندان زیاد آن، چیزهایی می‌گویند.

با متخلفان برخورد می‌کنیم

کار نظارت بر مجتمع‌های میان‌راهی آستان قدس رضوی
برعهده مؤسسه‌ای به نام «موقوفه خدمات زائر» است
که ذیل بنیاد کرامت رضوی در ۲۲ مجموعه خدماتی در نقاط
مختلف کشور آن هم در مسیرهای منتهی به مشهد
مدیریت می‌کند. آن‌گونه که مدیرعامل این مجموعه
می‌گوید، هرچند بازدیدهای دوره‌ای از مستأجران تجاری
از سوی نیروهای موقوفه خدمات زائر انجام می‌شود،
فاصله زیاد مجتمع‌ها و بعد بالای خدمات رسانی در این
فضا، این را می‌طلبد که سایر مجموعه‌ها مانند تعزیرات نیز
نظارتی جدی‌تر بر فروشگاه‌های بین‌راهی داشته باشند.
سید هاشم حسینی در واکنش به برخی مصادیقی که در حوزه
گران‌فروشی فروشگاه‌های زیرمجموعه بیان می‌کنیم، می‌گوید:
قطعاً این موارد مصداق تخلف است و قطعاً با متخلفان برخورد
خواهیم کرد.

فقط ۲۰ میلیون تومان اجاره

از حسینی درباره شیوه نامه اجاره واحدهای صنفی
در مجتمع‌های بین‌راهی سؤال می‌کنم و او این‌گونه پاسخ
می‌دهد: عقد یا تمهید قرارداد فضاهای تجاری در این
مجموعه‌ها به صورت سالانه انجام می‌شود و افرادی که مایل‌اند
در این محیط‌ها حضور داشته باشند، با ارائه درخواست خود
در این فرایند حاضر می‌شوند. اجاره‌بهای تعیین شده برای
هرسال نیز براساس نرخ کارشناسی و البته بسیار کمتر از مبلغ
فضاهای مشابه است. به عنوان مثال اجاره یک واحد ۴۰۰ متری
ویژه رستوران یا واحدی برای سوپرمارکت، ماهانه فقط ۲۰ میلیون
تومان است و این رقم تا سال قبل ۱۲ میلیون تومان بوده است. این
درحالی است که میزان فروش محصولات مختلف در غرفه‌های
مجتمع‌های میان‌راهی بسیار زیاد است و با داخل شهر قابل
مقایسه نیست و قطعاً باید درصد سودی که از زائران و مسافران
دریافت می‌شود، حتی کمتر از نرخ‌های جاهای دیگر باشد.
مدیرعامل مؤسسه موقوفه خدمات زائر بنیاد کرامت رضوی
ادامه می‌دهد: در قراردادها بایمان با مستأجران این غرفه‌ها
به صراحت موضوع جریمه یا فسخ قرارداد را در صورت بروز
تخلفات مختلف از جمله گران‌فروشی قید کرده‌ایم و با متخلفان
این عرصه نیز به شدت برخورد می‌کنیم. با این حال، گاهی برخی
تخلفات در این فضاها در خفا و به دور از چشم ناظران صورت
می‌گیرد که در این وضع، از مردم درخواست می‌کنیم هر تخلفی
را به مجموعه ما منتقل کنند.

